

1. Doctrină, studii, comentarii

NECESITATEA CONSIMȚĂMÂNTULUI PREALABIL ÎN CAZUL REPRODUCERII IMAGINII UNEI PERSOANE

Ciprian Raul Romițan*

Rezumat

Orice persoană are dreptul la propria imagine și, în conformitate cu dispozițiile legale în materie, în toate cazurile, pentru reproducerea, stocarea sau utilizarea imaginii unei persoane este necesar consimțământul scris al acesteia. Imaginea unei persoane este unul dintre atributele principale ale personalității sale pentru că îi exprimă originalitatea și îi permite să se diferențieze de ceilalți. Dreptul persoanei la protejarea imaginii sale constituie, astfel, una din condițiile esențiale ale dezvoltării sale personale. Aceasta presupune, în principal, stăpânirea de către individ a imaginii sale, care include în special, posibilitatea acestuia de a refuza publicarea sa.

Cuvinte-cheie: imagine, drept la propria imagine, consimțământ, portret, reproducere, capturare, utilizare.

Abstract

Any person holds the right to their own image and, according to the legal provisions in the field, the reproduction, storage or use of a person's image require the latter's written consent. A person's image is one of the key attributes of their personality, because it expresses their originality and allows them differentiate from others. A person's right to the safeguarding of their image thus is one of the essential prerequisites of their personal development. This mainly supposes the individual's right to hold control over their own image, which mainly includes their possibility to refuse its publication.

Keywords: image, right to the own image, consent, portrait, reproduction, capture, use.

Résumé

Toute personne a le droit à sa propre image et, en conformité avec les dispositions légales en matière, en tous cas, la reproduction, le stockage ou

* Lector univ. dr. Universitatea „Româno-Americană”, Facultatea de Drept; avocat partener SCA „Roș și asociații”; e-mail ciprian.romitan@rvsa.ro.

l'usage de l'image d'une personne nécessitent le consentement exprimé en écrit de celle-ci. L'image d'une personne est l'un des attributs principaux de sa personnalité, car il exprime son originalité et lui permet de se différencier des autres. Le droit de la personne à la protection de son image constitue ainsi l'une des conditions de son développement personnel. Cela suppose, en principal, le contrôle de l'individu sur son propre image, comprenant, en particulier, sa possibilité de refuser son publication.

Mots-clés: *image, droit à la propre image, consentement, portrait, reproduction, capture, usage.*

1. Introducere

Potrivit art. 58 C. civ., „Orice persoană are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la demnitate, **la propria imagine**, la respectarea vieții private, precum și alte asemenea drepturi recunoscute de lege” (s.n.). După cum se observă, legiuitorul român a stabilit, pe bună dreptate, că *dreptul la propria imagine* face parte din *categoria drepturilor personalității*. În alte cuvinte, *dreptul la propria imagine* este unul dintre *drepturile personalității*, un *drept primordial*, alături de celelalte drepturi ale personalității, cum sunt: dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică, dreptul la demnitate, dreptul la respectarea vieții private¹.

2. Reglementare legală a dreptului la propria imagine

2.1. Reglementare internă

În dreptul român, dreptul la propria imagine este consacrat în art. 30 alin. (6) din Constituția României² care prevede că „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine”.

¹ Pentru dezvoltări cu privire la drepturile personalității, în general, a se vedea Cornelia Munteanu, *Drepturile personalității. Caractere și limite*, în „Revista română de drept privat” nr. 6/2011, pp. 254-267; Călina Jugastru, *Exprimarea drepturilor personalității*, în „Acta Universitatis Lucian Blaga” nr. 1/2008, pp. 26-43; Ovidiu Ungureanu, Cornelia Munteanu, *Drept civil. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 44-103.

² Constituția a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, publicată în M. Of. nr. 233 din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991. A fost revizuită și republicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

De asemenea, în Codul civil, adoptat în anul 2011³, dreptul la imagine este reglementat în cadrul Cărții I (*Despre persoane*) Titlul II (*Despre persoane*) Capitolul II (*Respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente*), Secțiunea a 3-a (*Respectul vieții private și al demnității persoanei umane*), art. 73, 74-76 și 78-79.

Dispoziții referitoare la dreptul la imagine, dar din perspectiva protecției dreptului de autor, găsim și în Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare, republicată⁴, care, în Partea a II-a (*Dispoziții speciale*) Capitolul XI (*Protecția portretului, a destinatarului corespondenței și a secretului sursei de informare*), art. 89 și 91, reglementează dreptul la propria imagine a persoanei prezentate într-o fotografie (portret). Trebuie, totuși, să precizăm că, după cum s-a arătat și în

³ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009. Codul civil a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

⁴ Completată și modificată prin Legea nr. 285/2004, publicată în M. Of. nr. 587 din 30 iunie 2004; O.U.G. nr. 123/2005, publicată în M. Of. nr. 843 din 19 septembrie 2005; Legea nr. 329/2006 privind aprobarea O.U.G. nr. 123/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 657 din 31 iulie 2006; O.U.G. nr. 190/2005 pentru realizarea unor măsuri necesare în procesul de integrare europeană, publicată în M. Of. nr. 1179 din 28 decembrie 2005, aprobată prin Legea nr. 322/2006, publicată în M. Of. nr. 629 din 20 iulie 2006; Decizia Curții Constituționale nr. 571/2010, publicată în M. Of. nr. 430 din 28 iunie 2010; Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010; Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011; O.U.G. nr. 71/2011 pentru modificarea unor acte normative în vederea eliminării prevederilor referitoare la acordarea de stimulente pentru personalul din sectorul bugetar, publicată în M. Of. nr. 637 din 6 septembrie 2011; Legea nr. 283/2011 privind aprobarea O.U.G. nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din OUG nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în M. Of. nr. 887 din 14 decembrie 2011; Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012; OUG nr. 44/2012 pentru modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 606 din 23 august 2012; Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012; Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în M. Of. nr. 515 din 14 august 2013; Legea nr. 53/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 198 din 25 martie 2015; Legea nr. 210/2015 pentru completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 550 din 24 iulie 2015; Legea nr. 261/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 826 din 5 noiembrie 2015; republicată în temeiul art. III din Legea nr. 74/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, în M. Of. nr. 268 din 27 martie 2018, dându-se textelor o nouă numerotare; Legea nr. 15/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 33 din 11 ianuarie 2019; Legea nr. 8/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 14 din 10 ianuarie 2020.

literatura de specialitate⁵, legea menționată nu conține reglementări privind protecția imaginii persoanelor, ci doar dispoziții referitoare la protecția în cadrul dreptului de autor a operelor fotografice și utilizarea unei opere care conține un portret.

2.2. Reglementare internațională

Pe plan internațional, dreptul la propria imagine a fost consacrat de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁶ care, în art. 8 pct. 1, prevede că „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie (...)”. În acest sens, din jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), rezultă că „imaginea unei persoane este unul dintre atributele principale ale personalității sale, pentru că îi exprimă originalitatea și îi permite să se diferențieze de ceilalți. Dreptul persoanei la protejarea imaginii sale constituie, astfel, una din condițiile esențiale ale dezvoltării sale personale. Aceasta presupune, în principal, stăpânirea de către individ a imaginii sale, care include în special posibilitatea acestuia de a refuza publicarea sa”⁷.

3. Dreptul la propria imagine este un drept al personalității

Din analiza textului art. 58 alin. (1) C. civ., potrivit căruia „Orice persoană are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la demnitate, **la propria imagine**, la respectarea vieții private, precum și alte asemenea drepturi recunoscute de lege” (s.n.), rezultă că legiuitorul român a stabilit, pe bună dreptate, că dreptul la propria imagine face parte din categoria drepturilor personalității. În alte cuvinte, dreptul la propria imagine este unul dintre drepturile personalității, un drept primordial, alături de celelalte drepturi ale personalității, cum sunt: dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică, dreptul la demnitate, dreptul la respectarea vieții private⁸.

⁵ Viorel Roș, *Dreptul de autor și regimul matrimonial*, în *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul de autor și drepturile conexe*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2016, pp. 496-500.

⁶ Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, amendată printr-o serie de protocoale. România a ratificat convenția prin Legea nr. 30/1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.

⁷ CEDO, Hotărârea din 7 februarie 2012 dată în cauza *Caroline von Hannover c. Germaniei* (2), Cererile nr. 40660/08 și 60641/08), par. 96, disponibilă în <https://hudoc.echr.coe.int/> (accesată la 15.03.2019); CEDO, Hotărârea din 15 ianuarie 2009, dată în Cauza *Reklos et Davourlis c. Greciei*, cererea nr. 1234/05, par. 40, disponibilă în <https://hudoc.echr.coe.int/> (accesată în 15.03.2020).

⁸ Pentru dezvoltări cu privire la drepturile personalității, a se vedea Bogdan Cristea, *Dreptul la propria imagine, drept al personalității*, în *Revista română de drept privat* nr. 1/2013, pp. 85-87.

De asemenea, după cum s-a arătat și în literatura de specialitate⁹, „dreptul la propria imagine este un drept particular, pentru că nu se aliniază perfect caracterelor generale ale acestor drepturi”, viața demonstrând că, față de celelalte drepturi ale personalității, imaginea se poate vinde¹⁰. În acest sens, se pot încheia contracte de cesiune a drepturilor de utilizare a imaginii, cedentul cedând cesionarului dreptul la utilizarea imaginii sale în scopuri comerciale. Contractul de cesiune trebuie să cuprindă în mod expres: datele de identificare ale cedentului și ale cesionarului; scopul folosirii imaginii; suportul pe care se va utiliza imaginea (foto sau video), mijlocul prin care se va realiza difuzarea către marele public [televiziune, radio, internet, publicații pe hârtie (reviste, ziare, broșuri, cărți), afișe, scrisori]; menționarea cu exactitate a dreptului ce se cesionează (de reproducere în tot, sau în parte, de prelucrare, difuzare, închiriere, împrumut în orice fel cu titlu oneros sau cu titlu gratuit; perioada exactă pentru care se cesionează dreptul la propria imagine; alte mențiuni [mărimea suporturilor, culoarea materialelor fotografice (alb, negru sau color), prețul pe care trebuie să-l achite cesionarul și termenele]; alte mențiuni referitoare la unele interdicții în derularea contractului de cesiune a dreptului la utilizarea imaginii în scopuri comerciale.

4. Reglementarea dreptului la propria imagine în Codul civil

După cum am mai menționat, dreptul la propria imagine beneficiază și de o recunoaștere constituțională [art. 30 alin. (6) din Constituția României] și este stipulat în art. 73 C. civ., cu marginala „*Dreptul la propria imagine*” care, în alin. (1), prevede că „Orice persoană are dreptul la propria imagine”, iar în alin. (2) al aceluiași articol se prevede că „În exercitarea dreptului la propria imagine, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispozițiile art. 75 rămân aplicabile”. După cum se observă, marginala art. 75 C. civ. se numește „*Limite*”, iar textul acestuia

⁹ Ovidiu Ungureanu, Cornelia Munteanu, *Dreptul la propria imagine în noul Cod civil*, (Restitutio), în Revista română de drept privat nr. 2/2016, p. 19.

¹⁰ De exemplu, în marea majoritate a cazurilor, vedetele (actori, cântăreți, sportivi, oameni de cultură etc.) sau manechinele care fac din propria imagine o profesie își vând imaginea unei anumite companii în scopuri publicitare. Astfel, conform site-ului american „Hopper”, care analizează rețeaua „Instagram”, fotbalistul Cristiano Ronaldo este plătit cu un milion de dolari pentru fiecare postare în care promovează un produs comercial, Neymar da Silva Santos Júnior este plătit cu 720.000 dolari iar Lionel Messi este plătit cu 650.000 dolari [<https://www.europafm.ro/cristiano-ronaldo-recordman-la-reclame-pe-internet/> (accesată la 16.03.2020)]. De asemenea, actrița americană Eva Longoria, din serialul „Neveste disperate”, este imaginea companiei franceze L'Oréal și a înghețatei „Magnum Mini”. Nu putem încheia această scurtă exemplificare fără a aminti și pe fostul nostru mare sportiv, Ilie Năstase, care este imaginea firmei „Adidas” sau pe Simona Halep, care a apărut în spoturi publicitare ale unor renumite companii românești (Dedeman și Dorna).

dispune că „(1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte. (2) Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune”.

Prin sintagma „*limite*”, după cum s-a arătat și în literatura de specialitate¹¹, vom înțelege „acele circumstanțe speciale, motive justificate, care au ca efect să excludă ilicitatea atingerii drepturilor personalității, înlăturând imputabilitatea sau ilicitatea unui fapt, constituind o cauză de înlăturare a răspunderii civile”¹².

Sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 75 C. civ., referitoare la limitele exercitării drepturilor personalității, în art. 74 C. civ. sunt enumerate o serie de acțiuni [lit. a)-i)] ce pot fi considerate atingeri aduse vieții private a persoanei, dintre care, în materia pe care o analizăm, amintim: captarea ori utilizarea imaginii (...) unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia” [(lit. c)]; difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală (...) fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite [lit. g)]; utilizarea, cu rea-credință, (...) a imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană [lit. h)]¹³.

¹¹ Cornelia Munteanu, *Drepturile personalității. Caractere și limite*, în Revista română de drept privat nr. 6/1011, p. 130, pct. 3.

¹² Pentru dezvoltări cu privire la limitele exercitării dreptului la propria imagine, a se vedea Bogdan Cristea, *op. cit.*, pp. 112-113.

¹³ În art. 74 C. civ., cu marginala „*Atingeri aduse vieții private*”, sunt enumerate mai multe acțiuni ce pot fi considerate ca fiind atingeri aduse vieții private: „a) *intrarea sau rămânerea fără drept în locuință sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui care o ocupă în mod legal; b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări; c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia; d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal; e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege; f) difuzarea de știri, debateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză; g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite; h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană; i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele”.*

De exemplu, după cum s-a arătat într-o speță¹⁴, „fotografierea unei persoane suspectate de săvârșirea unei fapte penale, legată la mâini, așezată pe pardoseală, cu o curea pe lângă gât și distribuirea, ulterior, a fotografiei fără acordul acesteia sunt fapte de natură a crea un prejudiciu de imagine persoanei”.

Prin sintagma „*dreptul la propria imagine*” din textul legal (art. 73 C. civ.), apreciem că trebuie să se înțeleagă dreptul unei persoane de a se opune la captarea, stocarea și reproducerea imaginii sale fizice, adică a înfățișării sale. În alte cuvinte, din cele menționate rezultă că textul art. 73 alin. (2) coroborat cu art. 74 lit. c), g) și h) se referă doar la înfățișarea fizică a persoanei reprezentată plastic prin fotografiere, filmare, desen, pictură etc., și nu la diferitele însușiri, trăsături comportamentale ale persoanei respective, cum ar fi: cinstea, demnitatea, onestitatea, bunătatea, corectitudinea, sensibilitatea, smerenia, virtutea, voioșia etc.¹⁵.

Totodată, după cum rezultă și din cele arătate, trebuie să subliniem că exercițiul dreptului la propria imagine este rezervat *exclusiv persoanelor fizice*¹⁶, acestea beneficiind de acest drept odată cu nașterea lor. Dreptul la imagine a unui nou-născut a fost recunoscut și de CEDO care, într-o cauză ce a avut ca obiect fotografiile făcute de un fotograf profesionist cu un nou-născut într-o clinică privată din Grecia, fără acordul prealabil al părinților, și ale căror negative au fost păstrate de fotograf, a arătat că „imaginea nou-născutului a fost astfel surprinsă de fotograf sub o formă identificabilă și și putea face obiectul unei exploatare ulterioare, contrar voinței persoanei în cauză și/sau părinților săi”¹⁷, faptă ce intră sub incidența art. 8 din Convenție.

Într-o speță¹⁸ în care o persoană juridică a solicitat daune morale pentru încălcarea dreptului său la imagine, instanța a decis că „nu este posibilă obținerea de către o societate comercială a unor daune morale pentru încălcarea

¹⁴ Tribunalul Vaslui, Sentința civilă nr. 277 din 1 aprilie 2019, în www.rolii.ro (accesat la 18.03.2020).

¹⁵ Într-o opinie, se apreciază că „noțiunea de proprie imagine nu cuprinde numai imaginea fizică, inclusă în fotografii, filme etc. Ea are o sferă mai largă, fiind folosită pentru a exprima liber rezultanta însușirilor unei persoane, a concepțiilor afișate, a calității activității profesionale, a comportamentului său, a coeficientului de cinste și realitate, manifestate în raporturile sale cu ceilalți membri ai societății. Toate acestea creează o imagine nu grafică, ci conceptuală și reprezintă modul în care este receptată și evaluată persoana respectivă în societatea în care trăiește” (Corneliu Turianu, *Dreptul la propria imagine*, în <http://corneliu.turianu.blogspot.ro>, *apud* Pavel Perju, *Succinte considerații în legătură cu dreptul la propria imagine potrivit Codului civil*, în *Dreptul* nr. 6/2015, p. 57, nota de subsol 2). În același sens, recomandăm a se vedea și Corneliu Turianu, Andrei Duțu, *Drept civil. Compendiu*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, pp. 179-180.

¹⁶ În același sens, a se vedea Bogdan Cristea, *op. cit.*, p. 104. Pentru un alt punct de vedere, exprimat anterior intrării în vigoare a actualului Cod civil, a se vedea nota de subsol 127 din același loc, unde autorul citat prezintă o decizie a Curții de Apel Timișoara.

¹⁷ CEDO, *Cauza Reklos et Davourlis c. Greciei*, cererea nr. 1234/05, paragr.42, disponibilă în <https://hudoc.echr.coe.int/> (accesată în 15.03.2020).

¹⁸ Judecătoria Odorheiul Secuiesc, Sentința civilă nr. 1454 din 5 iunie 2018, în www.rolii.ro (accesată la 18.03.2020).

dreptului la imagine, acest drept nefăcând parte din categoria drepturilor nepatrimoniale protejate de art. 257 C. civ. O societate comercială are un scop lucrativ, constând în obținerea de profit, iar „imaginea” sa, înțeleasă ca bună reputație profesională, face parte din fondul de comerț și are o valoare economică. Ca urmare, întrucât fapta pârâtului de a posta pe Facebook un mesaj defăimător nu vizează un prejudiciu moral, un drept sau un interes nesuscetibil de evaluare bănească, care să intre în sfera de protecție a art. 257 C. civ., nu pot fi acordate daune morale¹⁹.

Cu privire la sintagma „*utilizarea cu rea-credință*” din textul art. 74 lit. h) C. civ., după cum s-a arătat în literatura de specialitate²⁰, aceasta înseamnă opusul *utilizării cu bună credință*, stipulat în art. 75 alin. (2) C. civ.

„*Buna-credință*”, după cum se prevede în art. 14 alin. (2) C. civ., „se prezumă până la proba contrară” și presupune exercitarea dreptului la propria imagine cu „intenție dreaptă și liceitate”, iar *reava-credință*, dimpotrivă, „semnifică exercițiul abuziv” al acestui drept²¹ (s.n.).

Regula utilizării cu *bună-credință* a drepturilor civile subiective este consacrată în art. 54 din Constituția României la rang de *principiu constituțional* și prevede că cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii sunt obligați „să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți”. În același sens, art. 14 alin. (1) C. civ. prevede că „Orice persoană fizică sau persoană juridică trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile civile cu bună-credință, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri”.

¹⁹ Cu privire la daunele morale pe care le solicită o persoană juridică pentru încălcarea unui drept nepatrimonial, ICCJ, prin decizia nr. 373 din 24 februarie 2016, a decis că „*domeniul drepturilor nepatrimoniale recunoscute persoanelor juridice este restrâns la acele drepturi subiective pe care persoana juridică le poate avea potrivit legii și nu este posibilă obținerea de către persoana juridică a unor daune morale pentru vătămarea oricărui drept nepatrimonial. Pentru a hotărî astfel, instanța a reținut că: dauna morală constă în atingerea adusă valorilor care definesc personalitatea umană, valori care se referă la existența fizică a persoanei, sănătatea și integritatea corporală, la sentimentele de afecțiune, la cinste, demnitate, onoare, prestigiu profesional și alte valori similare. Este adevărat că, deși aceste atribute sunt în general proprii persoanelor fizice, unele dintre ele pot fi atribuite și persoanelor juridice, însă, în aceste cazuri, legiuitorul a recunoscut în mod expres posibilitatea acordării daunelor morale persoanei juridice – de exemplu pentru fapte de concurență neloială (art. 9 din Legea nr. 11/1991). De asemenea, persoana juridică poate invoca nescotirea dreptului la denumire, sediu, emblemă, marcă de fabrică*”. Pentru detalii cu privire la dreptul la propria imagine în mediul online, a se vedea Andreea Lisievici, Bogdan Hâlcu, *Dreptul la imagine în contextul distribuirii fotografiilor pe rețelele de socializare*, disponibil online în website <https://www.juridice.ro/358510/dreptul-la-imagine-in-contextul-distribuirii-fotografiilor-pe-retelele-de-socializare.html> (accesat la 21.03.2020).

²⁰ Pavel Perju, *op. cit.*, p. 58.

²¹ Potrivit art. 15 C. civ., cu marginala „*Abuzul de drept*”, „*Niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătămă sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei-credințe*”.

5. Dreptul la imagine a persoanei prezentate într-un portret

După cum am menționat la începutul studiului nostru, dispoziții referitoare la dreptul de imagine al persoanei prezentate într-un portret (fotografie), dar din perspectiva protecției dreptului de autor, sunt prevăzute și în art. 90 și 91 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată²².

Astfel, potrivit art. 90 alin. (1) din Legea nr. 8/1996, republicată, utilizarea unei opere care conține un portret necesită consimțământul persoanei reprezentate în acest portret, în condițiile prevăzute de art. 73, 74 și 79 C. civ., referitoare la dreptul la propria imagine, evitarea unor acțiuni care pot aduce atingeri dreptului la propria imagine și a memoriei persoanei decedate. De asemenea, autorul, proprietarul sau posesorul operei care conține un portret nu are dreptul să o reproducă ori să o utilizeze fără consimțământul succesorilor persoanei reprezentate, timp de 20 de ani după moartea acesteia, cu respectarea și a dispozițiilor art. 79 C. civ.²³.

Cu privire la necesitatea consimțământului persoanei reprezentate în portret, în art. 90 alin. (2) din Legea nr. 8/1996, republicată, se prevăd și două excepții. Astfel, în lipsa unei clauze contrare, consimțământul nu este necesar dacă persoana reprezentată în portret este de profesie model sau a primit o remunerație pentru a poza pentru acel portret²⁴. De asemenea, existența consimțământului se prezumă în condițiile art. 76 din Codul civil²⁵.

²² Pentru dezvoltări, a se vedea Elena Bălan, *Dreptul la propria imagine*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 3/2006, pp. 50-56; Liana Iacob, *Dreptul la imagine în legislația română (I)*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2006, pp. 99-106; Mădălina Chiriac, *Drepturile de proprietate intelectuală și dreptul la imagine și viață privată*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2008, pp. 9-24; Adrian Circa, *Reflecții privind dreptul la imagine*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2012, pp. 136-150; Valerică Dabu; Remus Borza, *Dreptul la imagine și protecția imaginii prin norme de dreptul proprietății intelectuale*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2006, pp. 145-169; Nicoleta Rodica Dominte, *Considerații privind legea drepturilor la imagine din Guernsey*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2015, pp. 76-80; Rodica Peptan, *Dreptul la propria imagine*, în Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria științe juridice, nr. 4/2016, pp. 51-58.

²³ Art. 79 C. civ., cu marginala „Interzicerea atingerii memoriei persoanei decedate”, prevede că „Memoria persoanei decedate este protejată în aceleași condiții ca și imaginea și reputația persoanei aflate în viață”.

²⁴ Octavia Spineanu-Matei, *Drept de autor. Fotografie. Difuzarea acesteia. Drept la imagine. Persoană remunerată pentru a poza*, în Octavia Spineanu-Matei, *Proprietate intelectuală (2). Practică judiciară 2006-2007*, Ed. Hamangiu, București, 2007, pp. 294-299.

²⁵ Potrivit art. 76 C. civ., cu marginala „Prezumția de consimțământ”, „Când însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțământul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesar un acord scris”.

Într-o decizie a instanței noastre supreme²⁶ s-a arătat că „semnificația acestei excepții este aceea a instituirii unei prezumții de cesiune a dreptului patrimonial de reproducere sau utilizare a aceluși portret în favoarea autorului operei fotografice sau a celui care a comandat-o ori este angajatorul autorului operei fotografice”.

Într-o altă speță²⁷, judecată sub auspiciile Legii nr. 8/1996, înainte de republicare²⁸, în care reclamantul a solicitat plata unor sume de bani reprezentând contravaloarea dreptului său la imagine protejată prin Legea nr. 8/1996, instanța a decis că „reclamantul a știut în ce scop va fi folosită fotografia de grup în care apare, a avut cunoștința de destinația fotografiei – aceea de a participa la o campanie publicitară pentru țigări – și că va fi remunerat pentru activitatea prestată. Față de această situație de fapt, s-a făcut o corectă aplicare a art. 88 alin. (2) din Legea nr. 8/1996, care prevede că pentru difuzarea unei opere conținând un portret, autorizarea persoanei reprezentate în acesta nu este cerută dacă aceasta este de profesie model sau a primit o remunerație pentru a poza”.

Totodată, în conformitate cu dispozițiile art. 91 din Legea nr. 8/1996, republicată, persoana reprezentată într-un portret poate exercita dreptul prevăzut la art. 10 lit. d), din același act normativ, în ceea ce privește utilizarea operei ce conține portretul. Art. 10 lit. d) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, reglementează *dreptul moral al autorului unei opere*, în cazul nostru a unui portret, „de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri aduse operei, dacă prejudiciază onoarea sau reputația sa”²⁹.

După cum se observă, ipoteza reglementată în art. 91 din legea menționată presupune că portretul este utilizat în operă de către autorul acesteia și cu acordul persoanei prezentate în portret. În situația în care portretul ar fi reprodus sau utilizat fără consimțământul persoanei portretizate, aceasta ar

²⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția II civilă, Decizia nr. 1458 din 16 mai 2014, apud Roxana Matefi, *Dreptul la propria imagine din perspectiva componentei sale patrimoniale*, în Revista Universul Juridic nr. 3/2018, pp. 33-38, disponibilă online în <http://revista.universuljuridic.ro/> (accesată la 18.03.2020).

²⁷ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția civilă și de proprietate intelectuală, decizia nr. 7885 din 6 octombrie 2006, disponibilă online în <https://legeaz.net/spete-civil-2/drept-de-autor-fotografie-difuzarea-7885-2006> (accesată în 17.03.2020).

²⁸ Legea nr. 8/1996 a fost republicată în M. Of. nr. 268 din 27 martie 2018, dându-se textelor o nouă numerotare. În urma republicării, art. 88 a devenit art. 90.

²⁹ Pentru dezvoltări cu privire la dreptul moral al autorului la respectul integrității operei (dreptul la inviolabilitatea operei), a se vedea Viorel Roș, *op. cit.*, (2016), pp. 311-312; Viorel Roș, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat*, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 241-244; Ciprian Raul Romițan, *Drepturile morale de autor*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, pp. 107-114.

constitui o încălcare a drepturilor personalității, mai precis a dreptului la propria imagine a acestei persoane și se va sancționa în condițiile dreptului comun³⁰.

În sensul celor menționate, s-a pronunțat într-o speță³¹, judecată sub auspiciile Legii nr. 8/1996 înainte de republicare, și instanța noastră supremă, arătând că „în interpretarea sistematică și teleologică a Legii nr. 8/1996 rezultă că legiuitorul a urmărit să asigure protecție persoanei reprezentate într-o fotografie (portret), recunoscându-i atât un drept patrimonial (consimțământul acestuia la utilizarea operei potrivit art. 88), cât și un drept moral la inviolabilitatea operei de care se bucură și autorul unei opere (art. 90 coroborat cu art. 10 lit. d)”.

În concluzie, achiesăm la opiniile exprimate în literatura de specialitate³² potrivit cărora autorul operei, în cazul nostru, al portretului, nu poate cere decât sancționarea încălcării dreptului la respectul integrității operei (inviolabilitatea operei) care prejudiciază onoarea și reputația sa, conform art. 10 lit. d) din Legea nr. 8/1996, republicată, în timp ce *persoana care este portretizată are un drept propriu la imagine* care este independent și diferit de dreptul autorului operei (portretului).

6. Consimțământul

Pentru reproducerea imaginii unei persoane portretizate într-o fotografie, film, desen, în mediul online etc. este necesar, în prealabil, obținerea consimțământului în scris al persoanei respective ori a persoanelor îndreptățite (părinții sau reprezentanții legali în cazul minorilor, membrii familiei dacă persoana portretizată este decedată, autorul operei respective în cazul în care opera a fost creată de un profesionist etc.). Trebuie să precizăm că nu este suficient consimțământul doar pentru reproducerea imaginii unei persoane, stocate pe un suport, ci este necesar ca acesta să fie dat și în vederea difuzării imaginii, adică a utilizării ei.

De exemplu, într-un litigiu judecat de Tribunalul București³³, o cunoscută artistă a solicitat instanței să se constate că „pârâții i-au încălcat dreptul la propria imagine, precum și dreptul de a autoriza utilizarea portretului său, prin folosirea fără drept de fotografii pe pagina publică de Facebook „Atelier Faiblesse” în scopul de a obține profit prin comercializarea de produse, asociind imaginea sa cu respectiva marcă de produse.

³⁰ Viorel Roș, *op. cit.*, (2016), p. 311.

³¹ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă, Decizia civilă nr. 3167 din 14 noiembrie 2014, disponibilă în www.csj.ro (accesată la 15.03.2020).

³² Viorel Roș, *op. cit.*, (2016), p. 312.

³³ Tribunalul Municipiului București, Secția III-a civilă, Decizia civilă nr. 313 din 21 februarie 2018, disponibilă online în <https://legalup.ro/incalcarea-dreptului-la-imagine/> (accesată la 16.03.2020). Fondatoare și antreprenoare a site-ului LegalUp.ro este av. Ruxandra Sava.